

مرکز تحقیقات مدیریت و اقتصاد دارو
دانشگاه علوم پزشکی تهران

خلاصه سیاستی پیشنهادی (PBR) Policy Brief Report

پیشنهادات راهبردی مرکز تحقیقات اقتصاد و مدیریت دارو در خصوص:

ارزیابی الگوی تجویز دارو توسط پزشکان با رویکرد اعمال سیاست حذف داروهای بدون نسخه (OTC) از فهرست تعهدات بیمه

منبع اصلی گزارش PBR:

تحقیق انجام شده در دانشکده داروسازی، گروه اقتصاد و مدیریت دارو، مرکز تحقیقات اقتصاد و مدیریت دارو

رساله تحقیقاتی:

عنوان: ارزیابی الگوی تجویز دارو توسط پزشکان با رویکرد اعمال سیاست حذف داروهای بدون نسخه (OTC) از فهرست تعهدات بیمه

اساتید راهنما: دکتر فاطمه سلیمانی

استاد مشاور: دکتر شکوفه نیکفر/ دکتر بهاره یزدای زاده

دانشجو: مهرناز برهانی

بیان مطالعه صورت گرفته (۱۰۰ کلمه):

در تیر ماه سال ۱۳۹۷ شورای عالی بیمه پیرو تصویب هیات وزیران با هدف کنترل هزینه های دارویی، پوشش بیمه های ۷۹ قلم از داروهای بدون نسخه (OTC) را برای افراد بالای ۱۲ سال و بیماران سرپایی حذف کرد. نظر به اینکه این گروه از داروها از دامنه ایمنی بالاتری نسبت به داروهای نسخه ای مشابه برخوردارند لذا در این مطالعه به بررسی تاثیر حذف پوشش بیمه ای داروهای OTC بر الگوی نسخه نویسی پزشکان پرداخته شد. بدین

منظور از روش تلفیقی استفاده شد که در آن هر دو روش کمی و کیفی به صورت توأم به کار می‌روند. در رویکرد کیفی، مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با ۲۲ پزشک انجام گرفت و داده‌ها با استفاده از تحلیل تماتیک آنالیز شد. در قسمت کمی نیز با استفاده از داده‌های جمع‌آوری شده از سازمان تامین اجتماعی، الگوی تغییر در تعداد نسخ و تجویز داروهای OTC و داروهای نسخه‌ای هم‌گروه آن‌ها به صورت توصیفی بررسی شد. در ادامه نتایج این بررسی و پیشنهادات حاصل از این تحقیق آورده شده است.

نتیجه یا نتایج ماخوذه مطالعه:

طبق نتایج قسمت کیفی، پزشکان داروهای OTC را پرمصرف، ارزان، اثربخش و ایمن می‌دانستند و به همین دلیل آن‌ها را قابل جایگزینی با داروهای نسخه‌ای در نظر نمی‌گرفتند. پزشکانی که تمایل به جایگزینی داروهای OTC با سایر داروها داشتند، از داروهای قابل جایگزینی و پوشش بیمه‌ای آن‌ها مطلع نبودند. جایگاه منحصره‌فرد هر دارو در درمان، عدم امکان جایگزینی داروها با یکدیگر و عدم توجه به پوشش بیمه‌ای داروها هنگام تجویز، از سایر موضوعات اصلی مطرح‌شده بود. به طور کلی دیدگاه پزشکان نسبت به این طرح، سیاستی غیرمسئولانه از جانب بیمه بود که از عواقب آن می‌تواند افزایش فشار مالی به بیماران (به خصوص قشر کم‌درآمد) و افزایش خوددرمانی و مصرف بی‌رویه داروهای OTC خارج شده از پوشش بیمه باشد. بعلاوه اجبار به جایگزینی این داروها با داروهای نسخه‌ای با حاشیه ایمنی پایین‌تر و قیمت بالاتر که امکان برخورداری از پوشش بیمه‌ای را برای بیمار فراهم نماید از دیگر معضلات جدی این طرح به خصوص در راستای حرکت به سمت تجویز غیر منطقی دارو می‌باشد.

بررسی داده‌های تعداد نسخ و تجویز داروها در قسمت کمی، نشانگر افزایش تجویز برخی داروها است که ممکن است به این طرح مربوط باشد؛ گرچه سامانه بیمه، اطلاعات تعداد نسخ و تجویز داروهای OTC را در سنین بالای ۱۲ سال و بخش سرپایی در بر نداشت. طبق این بررسی توصیفی، در دسته آنتی‌هیستامین‌ها، احتمال جایگزینی قرص سیتیزین ۱۰ میلی‌گرم با شربت دیفن‌هیدرامین وجود دارد. در دسته داروهای ضد درد و ضد التهاب، احتمال جایگزینی قرص دیکلوفناک ۱۰۰ میلی‌گرم و شیاف دیکلوفناک ۵۰ و ۱۰۰ میلی‌گرم با قرص استامینوفن ۳۲۵ و ۵۰۰ میلی‌گرم وجود دارد و در دسته داروهای مربوط به اختلالات اسید معده، احتمال جایگزینی قرص فاموتیدین ۴۰ میلی‌گرم با سوسپانسیون‌های AlMgS و MgOH وجود دارد.

بر اساس یافته‌های این مطالعه نمی‌توان درباره تاثیر حذف پوشش بیمه‌ای داروهای بدون نسخه بر الگوی نسخه‌نویسی پزشکان اظهار نظر قطعی کرد. زیرا گرچه داده‌های تحلیل تماتیک نشانگر عدم تغییر در این زمینه است، اطلاعات مربوط به نسخ در سامانه بیمه فاقد اطلاعات لازم درباره داروهای بدون نسخه است و همزمان

بیانگر احتمال جایگزینی بعضی داروهای نسخه‌ای با داروهای OTC است. اگرچه از منظر تجویز و مصرف منطقی داروها، اتخاذ چنین سیاست‌هایی نیاز به برنامه‌ریزی جامع و توجه به اثرات میان‌مدت و درازمدت سیاست دارد؛ چرا که به دنبال حذف پوشش بیمه‌ای داروهای OTC و با توجه به امن بودن و پرمصرف بودن این داروها، در صورتی که پزشکان داروهای با عوارض بیشتر را برای بیماران تجویز کنند و استفاده بی‌رویه از داروهای OTC بین بیماران شیوع پیدا کند، محتمل است که در درازمدت شاهد تحمیل هزینه‌های بیشتری به نظام سلامت باشیم.

توصیه های سیاستی به عنوان محصول مطالعه :

- وجود نیاز به اطلاع‌رسانی همه‌گیر و دقیق به پزشکان درباره دستورالعمل حذف پوشش بیمه‌ای داروهای بدون نسخه و ذکر دلایل این تصمیم به منظور ایجاد اعتماد در کادر درمان نسبت به سازمان‌های بیمه‌گر
- بررسی اثرات اقتصادی این طرح و تاثیر آن بر الگوی نسخه‌نویسی پزشکان در بلند مدت به منظور سنجش هزینه-اثربخشی این سیاست
- بررسی تغییرات الگوی مصرف داروهای بدون نسخه و نسخه‌ای توسط عموم مردم و بررسی تغییر روند خوددرمانی، قبل و بعد از اجرای دستورالعمل حذف پوشش بیمه‌ای داروهای OTC
- ایجاد سیستمی جامع به منظور ثبت و خروجی گرفتن از اطلاعات نسخ داروخانه‌ها به منظور جبران فقدان اطلاعات درباره داروهای فاقد پوشش بیمه نظیر داروهای OTC در سنین بالای ۱۲ سال و بخش سرپایی
- ایجاد سیستمی جامع و کاربردی به منظور اطلاع پزشکان از پوشش بیمه‌ای داروها و داروهای موجود در بازار